

MINISTERSTVO

ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MONITOR

ZAHRANIČNOPOLITICKÉHO
MYSLENIA

ODBOR ANALÝZ A PLÁNOVANIA — september – november 2023

Vážené kolegyně a kolegovia,

výber zahranično-politických analýz a článkov venujeme možným dôsledkom súčasného izraelsko-palestínskeho konfliktu, obhliadnutiu sa za francúzskou politikou v dynamicky sa meniacom Saheli ako aj novým otázkam regulácie, ktoré prináša umelá inteligencia pri vývoji autonómnych zbraní. Zaujala nás analýza strategickej previazanosti EÚ, ako aj pohľad na úlohu jadrovej energetiky v geopolitickej súťaži, či pri dosahovaní klimatických cieľov. Náš výber dopĺňa pohľad na rolu Strednej Ázie pri obchádzaní sankcií a hodnotenie správy amerického Kongresu k modernizácii zostavy jadrových síl zo strany vedeckej komunity, ako aj niekoľko poznatkov zo zasadnutia Valného zhromaždenia OSN.

Príjemné čítanie vám praje
Tím Odboru analýz a plánovania

AKO ZABRÁNIŤ KATASTROFE

Ako predísť rozšíreniu vojny
na Blízkom východe

MACRONOVA AFRICKÁ POLITIKA

O jej zámeroch, reforme
a fiasku v Saheli

KONTROLA ZBRANÍ AI

O ceste možnej spolupráce
USA a Číny

PÄŤ POZNATKOV ZO ZASADNUTIA OSN

A či máme dôvod
k optimizmu?

STRATEGICKÁ PREVIAZANOSŤ EÚ

O novom prístupe EÚ vo
svete mocností

KONKURENCIA, ALEBO SPOLUPRÁCA?

Stredná Ázia sa stáva
centrom obchodu

VEĽKÁ DOHODA O JADROVEJ ENERGII

Ako ju dosiahnuť v EÚ?

KONGRES VOLÁ PO JADROVOM ZBROJENÍ

Hodnotenie správy
k strategickej stabilite

VOJNA VEĽMOCÍ

USA nie sú pripravené na
rozsiahly konflikt

Analytik britského kráľovského inštitútu (RUSI) Dr. Tobias Borek v autorskom komentári hodnotí riziko vypuknutia rozsiahleho regionálneho konfliktu na Blízkom východe na pozadí príprav Izraela na pozemnú ofenzívu v pásme Gazy. Podľa autora, úsilie na zadržanie konfliktu otestuje vzťahy kľúčových aktérov v regióne, čo ilustruje na dvoch scenároch možnej eskalácie.

V prvom scenári by sa vojna medzi Izraelom a Hamasom mohla odohrať prinajmenšom v geograficky obmedzenom priestore. Avšak v druhom scenári by sa vojna mohla rozšíriť za hranice južného Izraela a stať sa regionálnym konfliktom. Logika eskalácie v tomto druhom scenári sa odvíja od zatiahnutia ďalších iných, nepriateľsky naladených skupín do konfliktu, konkrétne – ozbrojených frakcií Palestínčanov na Západnom brehu, Hizbaláhu v Libanone, Iránom podporovaných skupín v Sýrii, Iraku a inde ako aj zapojením samotného Iránu. Totiž, títo aktéri môžu dospieť k záveru, že sa do konfliktu musia zapojiť, ak nechcú stratiť svoju legitimitu. Prípadný rozsiahly útok zo strany ktoréhokoľvek z týchto aktérov by sa pravdepodobne stretol s rozhodnou reakciou Izraela, ktorej dôsledkom by bola ďalšia eskalácia v regióne. Ozbrojené strety v súčasnosti majú doposiaľ obmedzený rozsah, čo môže indikovať istú vedomú snahu strán zdržať sa ďalšej eskalácie. Avšak riziko rozsiahleho útoku na Izrael nemožno podceňovať resp. neurobiť obdobnú chybu v úsudku, že Hamas nemôže podniknúť tak rozsiahly útok na Izrael aký vykonal 7. októbra.

Útok Hamasu zvrátil prevládajúci trend uplynulých troch rokov v regióne, ktorý bol zameraný na znižovanie napätia. Predstava, že štáty regiónu by mohli odložiť svoje spory, obnoviť diplomatické vzťahy a spoločne sa zamerať na hospodársky rozvoj sa ukázala ako neudržateľná bez adresovania primárnych príčin konfliktu.

Súčasná vojna medzi Izraelom a Hamasom a reálna hrozba jej prerastenia do regionálneho požiaru bude skúškou vzťahov vytvorených v uplynulých troch rokoch – medzi Izraelom a štátmi Zálivu, medzi Izraelom a Tureckom, medzi Tureckom a Egyptom a štátmi Zálivu ako aj ich vzťahov s Iránom. Štáty regiónu od Ankary a Káhiry po Rijád až Teherán majú spoločný záujem, aby súčasná kríza zostala v hraniciach prvého scenára. Avšak mnohé z nich sa dostanú pod obrovský tlak pro-palestínsky naladenej verejnosti (nie nevyhnutne favorizujúcej hnutie Hamas).

Skutočná úloha Iránu pri útokoch Hamasu 7. októbra sa pravdepodobne objasní v nasledujúcich týždňoch a mesiacoch, ale už dnes je nesporné, že Irán má rozhodujúci vplyv na to, či vojna bude eskalovať, alebo nie. Vyhrážanie sa iránskeho ministra zahraničných vecí voči Izraelu, aby zastavil svoje operácie v Gaze, inak riskuje „obrovské zemetrasenie“ je potrebné brať veľmi vážne. Zároveň je dôležité uviesť, že Irán nemá svojich partnerov v regióne úplne pod kontrolou. Hamas, Hizballáh v Sýrii a Iraku ako aj Húsiovia v Jemene majú svoje vlastné politické programy a schopnosť prijímať rozhodnutia. Teherán má však na nich určite väčší vplyv než ktokoľvek iný. Egypt, ktorý jediný priamo susedí s pásmom Gazy je pod enormným tlakom povoliť vstup palestínskym utečencom. Káhira vstup utečencom doposiaľ neumožnila z obáv destabilizácie Sinajského polostrova, kde Egypt už dekádu zápasí s potlačením miestneho odporu a z obáv nepodlomiť už aj tak strádané egyptské hospodárstvo, ale predovšetkým z obáv, že Izrael ak opätovne získa kontrolu v Gaze neumožní návrat utečencom, alebo sa ani nebudú mať kam vrátiť do svojich domov.

Rýchle nasadenie lietadlových lodí USA a UK malo vyslať dva signály – uistiť Izrael o podpore a odstrašiť Irán a jeho partnerov. Avšak aj ďalší môžu a aj robia viac, ako napr. saudský korunný princ M. bin Salman, ktorý telefonoval s iránskym prezidentom, aby ho informoval o snahe zastaviť eskaláciu. Okrem Iránu sú Katar, Turecko a Egypt jediné, ktoré preukázali svoj vplyv na Hamas a v budúcnosti môžu vybudovať nové legitímne palestínske vedenie, keďže Hamas sa zdiskreditoval tak v očiach Izraela ako aj medzinárodného spoločenstva.

Ak útok Hamasu zvrátil resp. prinajmenšom narušil regionálny trend deeskalácie, tak zároveň aj poukázal, že prístup Západu je neudržateľný. Tvorcovia politik v USA, v UK, či v Európe usilovali neprihliadať na región, čiastočne aj kvôli naliehavejším krízam, ktoré si vyžadovali ich pozornosť – najmä ruská vojna na Ukrajine – a čiastočne aj vplyvom únavy z neriešiteľnosti konfliktov v regióne Blízkeho východu. Avšak v nadchádzajúcich týždňoch a mesiacoch musia Washington, Londýn, Brusel a ďalší spolupracovať s partnermi v celom regióne, aby zabránili eskalácii. Musia presvedčiť Izrael – pravdepodobne za zatvorenými dverami – aby zachoval čo možno najväčšiu zdržanlivosť.

**VLÁDY V REGIÓNE BLÍZKEHO
VÝCHODU BUDÚ ČELIŤ
OBROVSKÉMU TLAKU PRO-
PALESTÍNSKY NALADENEJ
VEREJNOSTI**

Analytik nemeckého SWP Dr. Denis M. Tull v autorskom komentári hodnotí politiku administratívy prezidenta Macrona v Saheli na pozadí stiahnutia francúzskych síl z Mali (2022), z Burkina Faso (2023) a ostatne z Nigeru (2023), ktoré predstavujú historický míľnik vo francúzsko-afrických vzťahoch. Pre autora už nie je otázkou, či sa vzťahy medzi Francúzskom a jeho bývalými kolóniami zmenia, ale či Paríž bude schopný na túto zmenu vzťahov vplývať, alebo sa stane len pozorovateľom transformačných zmien, ktoré do veľkej miery riadia africkí aktéri.

Keď sa Emmanuel Macron stal prezidentom, nepochybne si uvedomoval, že Francúzsko má v Afrike problém s vlastnou reputáciou. Jeho reakciou bolo jasne rozpoznateľné úsilie, ktorým chcel demonštrovať svoju politickú vôľu zmeniť vzťahy s bývalými kolóniami Francúzska v Afrike. Cieľovou skupinou Macronovho posolstva o zmene a obnove vzťahov sa stala africká verejnosť a aktéri občianskej spoločnosti, ktoré chcel využiť na preklenutie nežiaducich aspektov povesti Francúzska v Afrike. Symbolom tejto novej metódy sa stal nový formát tradičného africko-francúzskeho samitu (10/2021) v Montpellieri, na ktorý neboli pozvaní zástupcovia afrických vlád, ale len nešťatní aktéri a aktéri občianskej spoločnosti. Naďalej však zostáva otáznou, do akej miery tento starostlivo vybraný okruh osobností občianskej spoločnosti reprezentuje širšie spoločenské prúdy v Afrike, resp. či je schopný uplatňovať svoj politický vplyv doma. Potenciálne významnou reformnou iniciatívou bolo ohlásené zrušenie západoafrického franku (CFA), ktorého význam spočíval predovšetkým v politickej oblasti, keďže v západnej Afrike je táto mena vnímaná predovšetkým ako koloniálny relikv, ktorý neustále pripomína, že štáty CFA nemajú takmer 60 rokov po získaní nezávislosti stále žiadnu menovú suverenitu. Francúzsko a 8 štátov Západoafrického hospodárskeho a menového spoločenstva (UEMOA) sa koncom 2019 dohodli na prvom kroku reorganizácie menového systému CFA, kde Západoafrická centrálna banka (BCEAO) bola zbavená povinnosti ukladať 50 % svojich menových rezerv vo francúzskej centrálnej banke, pričom Francúzsko už nie je zastúpené v dozorných orgánoch UEMOA. Macronova administratíva ďalej iniciovala modernizáciu svojej rozvojovej spolupráce (ODA). Po takmer desiatich rokoch stagnácie alebo poklesu výdavkov ODA sa v auguste 2021 určilo jej počiatkové zvyšovanie na 0,55 % HDP a na 0,7 % do roku 2025. Oficiálne je na zozname prioritných krajín Francúzska 18 afrických krajín (plus Haiti), ale žiadna z nich nepatrí medzi 10 najväčších príjemcov oficiálnej rozvojovej pomoci Francúzska. V poslednej dekáde sa zväčšoval rozdiel medzi deklarovanými politickými prioritami a pridelovaním ODA, čoho príkladom je pokles rozvojovej pomoci z 52 % (2010) na 41 % (2016). Subsaharská Afrika dostala v roku 2016 len 29 % francúzskej ODA. Z toho len 10 percent smerovalo do piatich štátov Sahelu, hoci tento región bol od roku 2013 prioritou zahraničnej politiky francúzskej vlády.

V Saheli sa Macron neprejavil ako reformátor, ale len ako administrátor zdedenej a nakoniec neúspešnej vojenskej intervencie, ktorá bola najväčším francúzskym nasadením od alžírkej vojny. V očiach západnej Afriky, Macron jednoducho pokračoval v tradičnej politike intervencií Francúzska v jeho kolóniách, čím podkopal svoj vlastný politický naratív o zmene vzťahov. Prínajmenšom od 2019 sa Macron pohrával s myšlienkou premodelovať alebo znížiť rozsah vojenskej angažovanosti Francúzska v Saheli. Nakoniec však v tomto smere neprijal žiadne rozhodnutie až ho k tomu nakoniec museli prinútiť vojenské junty v Mali, Burkine Faso a Nigeri.

**DEMOGRAFICKÉ ZMENY
V AFRIKE V SKUTOČNOSTI
URÝCHĽUJÚ ROZKOL
VZŤAHOV S FRANCÚZSKOM**

Macron rád vykresľuje demografické zmeny v Afrike ako príležitosť na nový politický začiatok. V skutočnosti táto zmena urýchľuje politický rozkol, na ktorý Paríž iba reaguje. Politické a sociálne siete medzi Francúzskom a Afrikou už nejaký čas erodujú, a to aj v dôsledku reštriktívnej migračnej politiky. Pre mladé generácie Afriky je Francúzsko (a Európa) destináciou s klesajúcou atraktivitou. Čoraz menej mladých Afričanov si ich spája s príslubom sociálnej mobility smerom nahor. Pre ľudí mestských protestných hnutí predstavuje Francúzsko ústredný bod ich kritiky a emancipačných diskurzov. Tieto skupiny menia vnútropolitickú rovnováhu síl a vyvíjajú tlak na africké vlády, ktoré sú ich populistickými lídrami karikované ako komplici Francúzska. V Afrike sa Francúzsko už dávno stalo predmetom vnútropolitického spochybňovania a mobilizačného úsilia. Sotva existuje iný bod, na ktorom by sa politickí aktéri a aktéri občianskej spoločnosti v regióne zhodli viac ako na kritickom postoji voči Francúzsku. Neexistuje iný lepší naratív, z ktorého by sa dal rýchlejšie získať politický kapitál, ako ten, že Francúzsku treba ukázať jeho miesto. Paríž utrpí výraznú stratu vplyvu v regióne bez ohľadu na to, aké opatrenia francúzska vláda v krátkodobom alebo strednodobom horizonte prijme.

Nevídaný pokrok a rýchlosť napredovania vývoja umelej inteligencie (AI) dnes predstavuje bezprecedentnú výzvu pre svetovú bezpečnosť. Hoci US a CN figurujú v tomto ohľade ako jediné dve veľmoci, ktoré momentálne disponujú personálom, výskumnými inštitúciami a celkovou počítačovou kapacitou, aby testovali sofistikované AI modely, potenciál na zneužitie AI celým spektrom iných ďalších aktérov sa stáva čoraz evidentnejší. Aby sa zabránilo globálnej katastrofe, je potrebná spolupráca, ku ktorej budovaniu by nám podľa Kissingera a Allisona mohol pomôcť práve vzor prístupu k regulácií nukleárných zbraní.

Sedemdesiatosem rokov po skončení druhej svetovej vojny nebol svet svedkom veľkého konfliktu medzi veľmocami. Toto pozoruhodne dlhé obdobie mieru nasledovalo po atómových útokoch na Hirošimu a Nagasaki, ktoré si vynútili kapituláciu Japonska a iniciovali *de facto* moratórium na použitie jadrových zbraní. Samotné predchádzanie jadrovej vojne, spomalenie šírenia zbraní hromadného ničenia, ako aj tvorba medzinárodného poriadku, ktorý začal regulovať ich používanie, bol však viac nielen dôsledkom katastrofy v Japonsku, ale primárne úspechom amerického líderstva, ako aj schopnosti viesť diskusiu so svojim vtedajším rivalom - ZSSR.

Pri skúmaní výziev, ktoré predstavuje AI, sú práve lekcie z obdobia vývoja jadrových zbraní nadmieru dôležité. Počas studenej vojny dokázali nájsť US a ZSSR spoločný záujem v zabránení rýchlemu šíreniu jadrovej technológie a tak predísť možnému nukleárnemu zničeniu sveta. Práve eventualita, že by jadrové zbrane padli do rúk tretích strán (či už tzv. „darebáckych“ štátov, alebo teroristických entít) bola natoľko odstrašujúca, že obe krajiny boli ochotné prekonať svoje názorové rozdiely a dohodnúť sa na reguláciu rozširovania a používania týchto zbraní. Výsledkom bola séria „tichých“ ako aj explicitných dohôd a obmedzení (napr. Zmluva ABM z 1972, Zmluva o likvidácii rakiet stredného a krátkého doletu z 1987, Dohoda o znížení počtu strategických zbraní z rokov 1991 a 2010, zákaz testovania jadrových zbraní v atmosfére).

Hoci éra jadrových zbraní ponúka v tomto ohľade príklad úspešného riešenia cestou spoločného dialógu, samotné AI predstavuje viaceré nové a jedinečné výzvy. V prvom rade, v samotnom vývoji AI sú na čele súkromné spoločnosti a nie vlády, čo otvára otázku, či budú práve títo aktéri (inak motivovaní vlastným ziskom) ochotní vôbec pristúpiť na akékoľvek globálne regulácie. Samotná AI je zároveň digitálna, čo výrazne sťažuje sledovanie jej reálneho vývoja, ktorý napreduje tempom, ktorý vylučuje zdĺhavé rokovania a práve naopak vyžaduje si agilnú a rýchlu reakciu. Napokon kontrola AI môže (a s najväčšou pravdepodobnosťou aj bude) vyžadovať, aby štáty podriadili aspoň čiastočne svoju suverenitu v prospech jej kontroly a teda obmedzili schopnosť rozvíjať svoje vlastné AI kapacity. Toto sa ani v prípade jadrových zbraní celkom úplne nepodarilo, FR a UK si dodatočne dobudovali svoje jadrové kapacity, navyše k už existujúcemu nukleárnemu dáždniku US.

US a CN v tomto ohľade predstavujú jediné dve veľmoci, ktoré majú schopnosť a autoritu aspoň čiastočne vytvoriť tlak na vytvorenie regulácie AI na globálnej úrovni, platnej pre politické, ako aj súkromné subjekty. Obe krajiny by mali v tomto smere využiť túto jedinečnú príležitosť a vytvoriť spoločné expertné skupiny, ktoré by formovali (po vzore jadrovej kontroly) budúcu globálnu legislatívu o AI. AI by mala figurovať ako kľúčová téma nadchádzajúcich spoločných diskusií medzi US a CN. Obe krajiny by tak následne vedeli viesť politické diskusie na pôde OSN. Po vzore US-ZSSR prístupu k jadrovým zbraniam, by sa US a CN mali stať novými obhajcami bezpečnosti v ére AI - lebo ak nás história niečo naučila, tak práve to, že jedine vďaka skutočnej spolupráci tradičných rivalov vieme odvrátiť možnú globálnu katastrofu.

**KONTROLA UMELEJ
INTELIGENCIE MÔŽE (A AJ
BUDE) VYŽADOVAŤ, ABY
ŠTÁTY PODRIADILI ASPOŇ
ČIASTOČNE SVOJU
SUVERENITU V PROSPECH
JEJ KONTROLY**

PREDSTAVUJÚ DÔVOD K OPTIMIZMU?

Analytici Centra pre medzinárodnú spoluprácu na newyorskej univerzite NYU zhodnotili otvárací segment na vysokej úrovni počas septembrového 78. Valného zhromaždenia OSN, ktorý pretavili do piatich záverov. Podľa autorov, bola úvodná rozprava VZ OSN viac vyvážená, napriek tomu, že množstvo krajín vystúpilo na podporu Ukrajiny, tak aj ostatným konfliktom vo svete bola venovaná náležitá pozornosť. Generálny tajomník OSN António Guterres spojil vojnu na Ukrajine s ďalšími konfliktami a krízami vo svete, ale aj prezident Biden, ktorý síce vyjadril dôraznú podporu Ukrajine, urobil tak po adresovaní potreby reformy BR OSN, potrebe navýšenia financovania a reformy Svetovej banky a Svetovej obchodnej organizácie, adresovania zmeny klímy a problémov mierových operácií OSN. Nemecký kancelár Scholz najprv upozornil na ťažkú situáciu v Sudáne a východnom Kongu a až potom sa venoval Ukrajine. Aj ukrajinský prezident Zelenskyj venoval veľkú časť svojho prejavu vplyvu vojny na Ukrajine na ceny obilia vo svete, pričom zdôraznil medzinárodné dôsledky konfliktu.

Sociálna nerovnosť bola v centre pozornosti brazílskeho prezidenta Lulu, ktorý boj proti nerovnosti označil za hlavnú prioritu počas nadchádzajúceho predsedníctva Brazílie v zoskupení G-20. Možno ešte viac prekvapivejšie boli prejavy katarského emira Al Tahaniho, či švajčiarskeho prezidenta Berseta, ktorí väčšiu časť svojich prejavov venovali sociálnym nerovnostiam v krajinách a medzi štátmi navzájom. Na rodovú a rasovú nerovnosť upozornili prezidenti Brazílie, Kolumbie, J. Afriky, pričom GT OSN uviedol, že v niektorých krajinách sú ženy trestané za „príliš veľa oblečenia“ a v iných za „príliš málo oblečenia“.

**RIEŠENÍM NIE JE MENEJ, ALE VIAC
SPOLUPRÁCE - POSILŇOVANÍM
EXISTUJÚCICH S A VYTVÁRANÍM
NOVÝCH PARTNERSTIEV - A NIELEN
PODPOROVAŤ "SPOLUPRÁCU MEDZI
NÁZOROVO BLÍZKYMI KRAJINAMI".**

Politika je o ekonomike, ekonomika o politike, tak možno zhodnotiť vystúpenia k rozširovaniu hnutia BRICS, ktoré sa stáva alternatívou v hospodárskych otázkach a združuje hospodársky, politicky a geograficky rôznorodé štáty 21. storočia, ktoré bojujú za nový svetový poriadok. Podobne ako prezident Biden k reforme Svetovej banky aj španielsky predseda vlády zdôraznil o. i. potrebu ustanovenia osobitných práv pre čerpanie z rezervných fondov MMF popri poskytovanej rozvojovej pomoci a odpustení dlhov.

Mnoho lídrov poukázalo „zabudnuté krízy“ a vyjadrilo obavy z rastúcich vojenských prevratov, kríz a porušení ústav v krajinách ako sú Afganistan, Burkina Faso, Gabon, Guinea, Mali, Mjanmarsko a v Nigeri, ako aj na nárast napätia v Guatemale a Libanone, popri eskalujúcom izraelsko-palestínskom konflikte. Utrpenie v Líbyi, Sýrii, Jemene a rozširovanie týchto konfliktov rezonovalo vo vystúpeniach Jordánska, Kataru, Turecka a ďalších.

Záverečný poznatok autorov sa týka toho, že väčšina vystupujúcich sa zamerala na rastúce geopolitické a geoekonomické rozdiely (tzv. „veľký zlom“) a potrebu spolupráce v oblasti spoločných záujmov. Medzi nimi prezident Biden, ktorý hovoril o vzťahoch s Čínou, a japonský premiér Fumio, ktorý naliehal na potrebu zjednotiť sa a nadradiť ľudskú dôstojnosť nad rozdiely v politických režimoch a hodnotách a na ktorej treba stavať pri medzinárodnej spolupráci. Kancelár Scholz zdôraznil, že riešením nie je menej, ale viac spolupráce - posilňovaním existujúcich spojenectiev a novými partnerstvami - a nielen podporovať spoluprácu len medzi názorovo blízkymi štátmi. Azda najdramatickejšie poukázal na dystopický svet kolumbijský prezident Petro, ak lídri nebudú konať v prospech spolupráce a varoval, že ak nebudeme konať, ľudia budú hromadne utekať, pretože ich krajina sa zmení na púšť, "ľudí už nebude prit'ahovať pozlátko bohatstva, ale niečo jednoduchšie a životne dôležitejšie: voda".

Celkový tón vystúpení, bol pozitívnejší oproti minuloročnému VZ OSN, pretože napriek veľkým výzvam a ich naliehavosti vo vystúpeniach zazneli spoločne zdieľané perspektívy, že dosiahnuť úspech je možné.

Link: <https://cic.nyu.edu/resources/five-key-takeaways-day-1-of-the-united-nations-general-assembly-2023/>

Tím analytikov Európskej rady pre zahraničné záležitosti (ECFR) hodnotí zahranično-politické možnosti EÚ vo svete v ktorom dominuje strategická súťaž veľmocí, povojnový svetový poriadok je na ústupe a nový poriadok sa ešte nezrodil. Stredne veľké mocnosti v zámorí sa pripravujú čeliť fragmentovanému (a nie bipolárnemu) rodiacemu sa svetu, z čoho by si EÚ mohla zobrať príklad. EÚ je v sieti množstva závislostí na iných mocnostiach a nikdy nebude úplne sebestačná. Na to, aby ochránila svoje hodnoty a záujmy potrebuje takú zahranično-politickú stratégiu, ktorá zoberie na vedomie jej strategickú previazanosť (*interdependence*).

Geopolitická súťaž medzi USA a Čínou podnecuje mnohých k domnienkam, že nová studená vojna čoskoro vytvorí štruktúry vznikajúceho svetového poriadku. Obe superveľmoci predpokladajú, že Európa sa ako súčasť Západu pridá k USA, avšak zostane na Európanoch, aby si sami stanovili svoju vlastnú stratégiu. Dnešný svet je iný než ten z roku 1945 a studená (alebo aj skutočná) vojna síce predstavuje určitú eventualitu, ale nie je našim osudom. Totiž dnešné superveľmoci, nech sú akokoľvek silné, nedosahujú úroveň dominancie porovnateľnú so ZSSR, či USA, ktoré v 50. rokoch spoločne so svojimi blokovými spojencami vytvárali až 88% svetového HDP. Dnes tie isté zoskupenia štátov tvoria 57% HDP, pričom v konfrontácii blokov neangažované štáty, ktoré sa v 60. rokoch podieľali na svetovom HDP zanedbateľným 1%, dnes tvoria 15% globálneho HDP. V regiónoch sveta kde sa USA a Čína usilovali o vytvorenie strategický vzťahov – Blízky východ, Afrika, Latinská Amerika – ani jeden z nich nedosiahol nespochybniteľnú dominanciu, ani nepriniesli inšpirujúcu ideológiu, ktorá v čase studenej vojny jasne rozdelila svetovú verejnosť a jej elity. Čínska komunistická ideológia spája kapitalistické prvky a hodnoty americkej liberálnej demokracie poškodila vojna v Iraku a excesy prezidenta Trumpa. Bez definovanej, do blokov vťahujúcej ideológie, štáty nemajú potrebu pridávať sa na stranu jednej zo superveľmocí. Preto súťaž superveľmocí nezadefinuje nový svetový poriadok, ale bude to skôr pôsobenie stredne veľkých mocností (napr. India, S. Arábia, Japonsko, Kazachstan, J. Afrika, či Turecko), ktoré vytvárajú viac fragmentovaný svet a presadzujú sa resp. získavajú výhody z US-CN súperenia. Na tento čoraz častejší transakčný prístup k zahraničnej politike nie sú Európania pripravení. Singapúr, Indonézia, Japonsko, J. Kórea usilujú o zadržanie Číny na ceste stať sa hegemónom. Štáty L. Ameriky, alebo Perzského zálivu sa voči závislosti na USA poistujú budovaním vzťahov s inými mocnosťami, osobitne s Čínou. Avšak nie všetky štáty svoju zahraničnú politiku definujú v opozícii k superveľmoci, napr. Egypt je dlhodobo blokovo neangažovaný, alebo štáty Strednej Ázie, ktoré svoju politiku neangažovania sa budujú po prvýkrát, alebo napr. India a Turecko, ktoré chcú mať priateľské vzťahy so všetkými, ale zároveň sa nestat nikoho vazalom.

Napriek sloganom o „európskej autonómii“, EÚ nie je národný štát a svoj potenciál nezrealizuje v súčasnej inštitucionálnej konfigurácii. Okrem toho, ČS EÚ svoju zahraničnú politiku úzko viažu s Washingtonom, čo jednak reflektuje historické väzby, dokonca nostalgiu za líderstvom USA, ale predovšetkým na pozadí ruskej agresie na Ukrajinu poukazuje na ústrednú úlohu transatlantickej väzby pri obrane Európy.

**STRATEGICKÁ PREVIAZANOSŤ EÚ
JE DEFINOVANÁ PRIESTOROM
MEDZI STRATEGICKOU
AUTONÓMIU EÚ
A PROTIČÍNSKYM ŤAŽENÍM USA**

Pojem strategickú previazanosť autori definujú niekde medzi strategickou autonómiou EÚ a plným pripojením sa k proti-čínskeho bloku pod vedením USA. Zatiaľ čo strategická autonómia usiluje „konať autonómne vtedy a kde je to potrebné“, strategická previazanosť sa zasadzuje za budovanie odolnosti voči závislostiam (napr. obchod, technológie) a zároveň sa stavia proti myšlienke „odpútania sa“ (*decoupling*).

Analytici EFCR odporúčajú strategickú previazanosť EÚ budovať na troch princípoch. Po prvé, odpútanie sa EÚ od sveta nie je realistické, ani žiaduce, preto musí byť limitované a nahradené snahou na znižovanie rizika (*de-risking*). Po druhé, európska zahraničná politika sa musí pripraviť na svet politickej koexistencie, bez možnosti „zmeny režimu“ v iných štátoch a skôr musí investovať doma do kompenzácie tých, ktorí na globalizácii nezískali, ak chce zastaviť politickú fragmentáciu v EÚ. Po tretie, EÚ musí skôr začať hľadať nových partnerov, než udržiavať tradičných (príkladom sú Digitálna Aliancia, Global Gateway, či hospodársky koridor IMEC). Nový prístup EÚ musí obsahovať na mieru šité partnerské stratégie a inšpirovať sa prístupom stredne veľkých mocností, ktorý je zameraný na zabránenie vojny medzi superveľmocami a nechce si vyberať medzi Čínou, alebo USA, ale mať s oboma funkčný vzťah.

Link: <https://ecfr.eu/publication/strategic-interdependence-europes-new-approach-in-a-world-of-middle-powers/>

Vo svetle pretrvávajúceho napätia medzi Západom a Ruskom narastá úloha krajín Strednej Ázie (najmä Uzbekistanu, Kazachstanu a Kirgizska), ktoré proaktívne využívajú aktuálne geopolitické prostredie vo svoj prospech. Perspektíva hospodárskeho rastu a zvýšenia politického vplyvu je avšak, podľa analýzy Valdajského diskusného klubu, limitovaná – práve z dôvodu neschopnosti lokálnych hráčov spolupracovať.

V prvom rade, prerušenie dodávateľských reťazcov, finančné obmedzenia a zmrazovanie aktív Ruska vedú k výraznému nárastu prepravy tovaru práve cez územie Strednej Ázie. Od marca 2022 je možné pozorovať zvýšenú obchodnú interakciu medzi Ruskom a stredoázijskými podnikateľmi v snahe zabezpečiť, aby sa tovar z EÚ, US či KR dostal do Ruska alternatívnymi cestami (ako aj, aby sa ruský sankcionovaný tovar kupoval práve v Strednej Ázii). Regionálni podnikatelia danú situáciu proaktívne využívajú a účtujú si niekedy až 200-300% prírážky. Zatiaľ čo sa jedná o jasné obchádzanie existujúcej snahy odstrihnúť Rusko od svetových trhov, z pragmatického hľadiska sú kroky stredoázijských obchodníkov pochopiteľné, i keď otázna zostáva dlhodobá udržateľnosť tohto modelu.

OD MARCA 2022 DOCHÁDZA K ZVÝŠENÉMU OBCHODU MEDZI RUSKOM A STREDOÁZIJSKÝMI PODNIKATEĽMI V SNAHE ZABEZPEČIŤ, ABY SA TOVAR ZO ZÁPADU DOSTAL DO RUSKA ALTERNATÍVNÝMI CESTAMI.

Západ vníma celú situáciu samozrejme citlivo; v snahe, aby nedošlo k výraznému oslabeniu účinkov sankcií na Rusko, vynakladá úsilie na priškrtenie nových tranzitných a obchodných reťazcov (známa je napr. mediálna informačná kampaň o potrebe zastaviť tok tovaru financovaná US). Avšak, i keď viaceré západné krajiny pravidelne hrozia lokálnym obchodníkom ich možným uvedením na zoznam sankcionovaných subjektov, v konečnom dôsledku nekonajú - práve zo strachu, že by mohli stratiť priazeň lokálnych elít a teda aj regionálny vplyv.

Geopolitické prostredie následne ovplyvňuje aj samotnú domácu výrobu, ktorá prechádza značnou štrukturálnou zmenou. Najmä po odchode západných odevných firiem z Ruska, zaplňajú toto vákuum regionálne spoločnosti. Výrobe spotrebného tovaru sa darí najmä v Kirgizsku, kde sa napr. v r. 2022 export dámskeho oblečenia zvýšili viac ako 200-krát a pánskeho 146-krát, pričom pre r. 2023 sa odhaduje ešte väčší rast. Trend re-industrializácie zasahuje aj susediaci Kazachstan a Uzbekistan kde viaceré západné spoločnosti, ktoré opustili RF presúvajú svoje výrobné závody (hoc v snahe predísť kontroverziám, pod inými obchodnými menami). V tomto smere stredoázijské štáty proaktívne vynakladajú úsilie na prilákanie nových firiem – či už skrz minimálny regulačný tlak, daňové stimuly alebo spoľahlivé dodávky energie za rozumné ceny. Uzbekistan napr. nedávno zriadil zónu voľného obchodu (*Navoi Free Economic Zone*), ktorá prijala anglický právny rámec. Do budúca sa v regióne predpokladá zriadenie závodov viacerých veľkých korporácií, vrátane Samsungu, Nestlé a Glock.

Krajiny strednej Ázie taktiež zažívajú nevídaný infraštruktúrny rozmach. Vzhľadom na presmerovanie viacerých dopravných a obchodných ciest skrz toto územie, narastá dopyt po nákladnej doprave, skladových službách, či logistických centrách. V snahe udržať aktuálny stav, tak stredoázijské štáty vo veľkom investujú do rozširovania dopravných trás či zlepšovania cezhraničného styku. Samozrejme že, vynaložené snahy si vyžadujú veľké investície, ktoré v tomto prípade prichádzajú od celého spektra partnerov (CN, US, RU, TR, z EÚ a krajín Blízkeho východu). CN hrá v tomto ohľade osobitne kľúčovú úlohu – primárne skrz svoju iniciatívu Pás a Cesta, i keď v regióne sa snaží proaktívne pôsobiť aj US (nedávno ponúklo investovať do revitalizácie miestnych letísk a aeroliniiek, za podmienky, že aerolinky nebudú riadiť CN a RU firmy).

Avšak s prílevom investícií rastie aj konkurencia medzi stredoázijskými krajinami, ktorá ma za následok, že regiónu chýba potrebná integrácia, ktorá by mohla skutočne akcelerovať miestny hospodársky rozvoj. Navyše, vo svetle lepších ekonomických prognóz pre ruskú ekonomiku, ostáva dlhodobá atraktívnosť stredoázijského regiónu otázna.

Experti *Atlantic Council* publikovali správu, ktorá zachytáva európsku, neraz kontroverznú diskusiu k budúcnosti mierového využívania jadrovej energie na pozadí energetickej transformácie. Správa navrhuje politické odporúčanie pre európskych lídrov, aby znovu nadobudli ducha technologického optimizmu a geopolitického zámeru, ktorý ako prvý zrodil Euroatom a stál tak na počiatku európskej integrácie v 1958.

Ruská invázia na Ukrajinu vo februári 2022 odhalila krehkú závislosť Európy od ruských uhl'ovodíkov. Síce tvorcovia politik EÚ pôsobivo zareagovali s cieľom zmierniť dôsledky krátkodobých energetických šokov, ale opatrenia na dosiahnutie dlhodobej energetickej odolnosti strácajú na dynamike a ohrozuje ich nevyriešený konflikt okolo úlohy jadrovej energie v energetickej transformácii, čo sa prejavilo aj tým, že v pláne reakcie *RePowerEU* sa jadrová energia ani len nespomína. Totiž, ak sa nepodarí dosiahnuť európsky konsenzus o jadrovej energii, tak sa ešte viac degraduje politický kapitál a budú ohrozené ambiciózne ciele dekarbonizácie, ktoré sa už teraz zdajú byť v nedohľadne. Jadrová energia so svojou nízkouhlíkovou a spoľahlivou výrobou elektriny môže zohrávať významnú úlohu pri zabezpečovaní energetickej bezpečnosti a plnení cieľov dekarbonizácie. V súčasnosti ju však brzdi politika nadnárodných obštrukcií pod vedením Nemecka a nedostatočná domáca výkonnosť pod vedením Francúzska. Správa navrhuje uzavretie "mierovej zmluvy" o jadrovej energii v Európe a balík opatrení, ktorý umožní odvetviu jadrovej energetiky konkurovať, urýchliť širšie politiky energetickej transformácie, obnoviť dôveru v budovanie konsenzu, ako aj obnoviť vedúce postavenie EÚ v oblasti klímy.

Autori správy exkurzom do histórie poukazujú na začiatky jadrového veku v Európe, kedy sa Francúzsko ocitlo v akútnej závislosti na dominancii US v oblasti jadrovej energie, pohnútky Nemecka, ktoré síce nemalo jadrovú expertízu, ale rozvinutý chemický a technologický priemysel cez ktorý videlo cestu získať prevahu v rodacom sa odvetví nového priemyslu. Počiatkový kolektívny optimizmus vystriedali protestné hnutia za zákaz jadrovej energie, politické krízy a jadrové havárie, ktoré do dnešného dňa určujú zlomové línie medzi FR a DE. Výroba elektriny z jadrovej energie takmer dokonale rozdeľuje EÚ na dve časti. Päťdesiatšesť reaktorov FR (druhá najväčšia flotila na svete po US) vyrába takmer polovicu európskej jadrovej elektriny. Zvyšok tvoria ES, SE, BE a osem ďalších krajín EÚ (CZ, FI, BG, SK, RO, HU, SI a NL). Zatiaľ čo niektoré členské štáty, ako napr. BE, v posledných rokoch prudko znížili svoju jadrovú výrobu, iné ju postupne zvyšovali, ako napr. RO, ktorého jadrové elektrárne boli spustené ešte v roku 1996, alebo HU, ktoré rozširuje svoju jadrovú elektrárňu Paks. V ostatných členských štátoch sa plánuje najmenej dvadsaťpäť nových jadrových reaktorov vrátane šiestich v PL a dvoch v NL. IT, ktoré po Černobyle odstavilo svoje jadrové reaktory, teraz začalo novú vládnu iniciatívu, v rámci ktorej uvažuje o opätovnom zavedení jadrovej energie. EÚ možno preto rozdeliť do šiestich skupín: vyráďovatelia reaktorov (ES), expandéri (FR, SK), rozširovatelia (HU, SI, BG, BE, NL), nastupujúci hráči (PL), hráči, ktorí sa držia *status quo* (SE) a hráči, ktorí nie sú zapojení do jadrovej energetiky (DE, DK, AT). Európanov rozdeľuje aj úloha Ruska v jadrovej energetike, ktorú nemožno redukovať len na dovoz uránového paliva a to kvôli strategickým vzťahom Rosatomu s francúzskou spoločnosťou EDF, avšak ktorá kvôli nedostatku investičnej a koherentnej vládnej politiky dostala francúzsky jadrový priemysel do štrukturálneho úpadku a FR sa stalo čistým dovozcom energie, dokonca z DE.

Správa odporúča uzavretie európskej „mierovej dohody“, osobitne medzi DE a FR, ktorá na jednej strane prizná štátom slobodu pri stanovovaní ich energetického mixu a na strane druhej títo jadroví producenti sa zaviazujú k hlbšej integrácii európskeho trhu s elektrinou, k cezhraničným rozvodovým sieťam (financovaných EÚ), k novým cieľom pre obnoviteľné zdroje, ako aj k redukcii úlohy Ruska na európskom jadrovom trhu. Komisia prijme technologicky neutrálny prístup dekarbonizácie a znásobí úsilie vo vývoji a rozvoji jadrovej energie. V neposlednom rade musí v tejto veľkej dohode dôjsť na zodpovedanie otázky jadrového odpadu.

Link: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/how-to-strike-a-grand-bargain-on-nuclear-energy-policy/>

JADROVÁ ENERGIA SO SVOJOU NÍZKOUHLÍKOVOU A SPOĽAHLIVOU VÝROBOU ELEKTRINY MÔŽE ZOHRAVAŤ VÝZNAMNÚ ÚLOHU PRI ZABEZPEČOVANÍ ENERGETICKEJ BEZPEČNOSTI A PLNENÍ CIEĽOV DEKARBONIZÁCIE

Článok analytikov z Federácie amerických vedcov (FAS) hodnotí správu o jadrovej politike a strategickej stabilite USA, ktorú spracovala 12. októbra kongresová Komisia pre strategickú zostavu jadrových síl. Článok FAS prichádza k záverom, že na rozdiel od správy administratívy prezidenta Bidena k jadrovej zostave (NPR) je správa kongresovej Komisie plná podpory pre robustné budovanie a modernizáciu jadrových síl USA. Podľa autorov, Komisia neodporučila okamžité zvýšenie jadrového arzenálu USA len z jediného dôvodu a to, že vojensko-priemyselný komplex USA nemá v súčasnosti dostatočné kapacity, aby tak urobil.

Správa kongresovej Komisie vychádza zo všeobecného predpokladu perspektívnej rusko-čínskej strategicko-vojenskej spolupráce proti USA. Komisia varuje pred "zavrňovaním možnosti oportunistickej alebo simultánnej agresie z dvoch strán, len preto že sa môže zdať nepravdepodobná", a poznamenáva, že "neriešenie tejto otázky v strategickej vojenskej zostave síl USA by mohlo mať negatívny účinok, ktorý by takúto agresiu urobil ešte viac pravdepodobnejšou". Analytici FAS, však podotýkajú, že Komisia neberie na vedomie, že vybudovanie nových jadrových spôsobilostí USA na adresovanie tohto veľmi vzdialeného scenára by pravdepodobne ešte viac naštartovalo preteky v zbrojení. Kongresová správa rovnako uvádza, že „Rusko a Čína majú rozbehnuté rozsiahle modernizačné programy a osobitne v prípade Číny výrazne zvyšujú svoje skladové zásoby jadrových zbraní“ a tento vývoj podľa Komisie stavia zásadné otázky na kapacitu USA zaručiť odvetný útok, čím sa súčasná jadrová zostava USA stáva nedostatočnou, aby dosiahla ciele obrannej stratégie USA v budúcnosti. Podľa analytikov FAS, je logika kongresovej správy zameraná na numerickom budovaní odvetných síl, čo znamená viac zbraní, ktoré môžu zasiahnuť viac cieľov, pričom analytici FAS dodávajú, že zohľadnenie bojovej odolnosti nukleárných ponoriek USA by práve malo zabrániť takémuto druhu numerického uvažovania. V tomto kontexte stoja za zmienku slová amerického ministra obrany Austina, ktoré vyslovil pri príležitosti výmeny veliteľa Strategických síl, „že všetci rozumieme, že jadrové odstrašenie nie je len hra s číslami. V skutočnosti môže takéto uvažovanie podnieť nebezpečné preteky v zbrojení. Odstrašenie nikdy nebolo len o počtoch, zbraniach a ich nosičoch“.

Odporúčania kongresovej správy sú kategorizované v dvoch košoch – strategické a nestrategické modifikácie v jadrovej zostave síl, ktoré analytici FAS aj stručne komentujú. Strategické modifikácie zostavy volajú po navýšení počtu jadrových hlavíc, ktorého strop 1550 ks do roku 2026 obmedzuje zmluva New START. Ďalšie modifikácie volajú po nasadení medzikontinentálnych rakiet (ICBM) *Sentinel* v multi-hlavicových (MIRV) konfiguráciách, navýšení počtov striel s plochou dráhou letu (ALCM), vrátane testovacích rakiet ďalekého dosahu odpaľovaných zo vzduchu (LRSO). Zvýšenie počtu bombardérov B-21, tankovacích lietadiel, jadrových ponoriek (Columbia SSBNs), balistických striel *Trident*, vrátane ich modernizácie (D5LE2) ako aj vykonanie štúdie realizovateľnosti umiestniť časť arzenálu rakiet ICBM na mobilné konfigurácie, či časť bombardovacej letky B-21 udržiavať v stave plnej bojovej pohotovosti. Medzi nestrategické odporúčania správy kongresovej komisie patrí vyvinutie a nasadenie jadrových nosičov do predsunutých oblastí v Európe a Indo-Tichomorí v celom spektre ich výbušnosti, vrátane nízko-výbušných (*low yield*), ktoré budú schopné prekonať protivzdušnú a protiraketovú obranu (IAMD). Správa Komisie konštatuje, že čínsky vývoj nízko-výbušných jadrových zbraní môže znížiť prah citlivosti Číny na ich použitie a analytici FAS dodávajú, že to isté platí aj pre USA.

**ODPORÚČANIE KOMISIE NA
JADROVÉ ZBROJENIE IGNORUJÚ
DÔSLEDKY PRETEKOV
V ZBROJENÍ S RUSKOM
A ČÍNOU, KTORÉ BY ZVÝŠILI
HROZBU PRE USA A ICH**

Analýza FAS ďalej uvádza, že kongresová správa nezohľadňuje limity na rozpočtové výdavky a ani neuvádza celkové náklady na zvýšenie strategických a taktických jadrových systémov. Totiž, podľa odhadov kongresového Úradu pre rozpočet (CBO) len vyvinutie námorných jadrových striel s plochou dráhou letu by do roku 2030 stálo 10 mld. USD a ďalších 7 mld. by stáli ostatné taktické jadrové systémy a ich nosiče, čo by sa zákonite odrazilo na škrtoch v iných rozpočtových prioritách. Komisia pri odporúčaniach na zvýšenie jadrového arzenálu USA ignoruje

dôsledky pravdepodobných pretekov v zbrojení s Ruskom a Čínou (v skutočnosti o tom Komisia ani neuvažuje a nenavrhuje iné kroky, než zvýšenie arzenálu). Ak by USA reagovali na zvyšovanie počtu čínskych jadrových zbraní zvýšením počtu svojich rozmiestnených hlavíc a nosičov, Rusko by pravdepodobne reagovalo zvýšením počtu svojich rozmiestnených hlavíc a nosičov. Tým by sa zvýšila jadrová hrozba voči Spojeným štátom a ich spojencom.

Link: <https://fas.org/publication/strategic-posture-commission-report-calls-for-broad-nuclear-buildup/>

Bývalý dekan európskeho Marshallovho centra pre bezpečnostné štúdie Andrew A. Michta napísal pre portál *Politico* komentár, ktorý reaguje na októbrové vystúpenie prezidenta Bidena vyzývajúceho na podporu demokraciám (UA, IL), ktoré čelia existenčným hrozbám.

Vystúpenie prezidenta Bidena znamená kľúčový moment v prehľbujúcom sa súperení USA a spojencami na jednej strane a osou diktatúr združených okolo Ruska, Číny, Iránu a Severnej Kórey. Toto vystúpenie fakticky spojilo bojiská na Ukrajine a na Blízkom východe do toho istého konfliktu. V prípade, že sa do bojov zapojí aj Hizbaláh, pre USA a spojencov to bude znamenať výrazne rozšírený front, ktorý opätovne zaťaží vojenské zdroje. Zároveň je ešte pravdepodobnejšie, že Taiwan sa v najbližších rokoch - alebo možno ešte skôr - stane tretou oblasťou konfliktu. Peking v poslednom čase výrazne posilňuje svoju armádu, pričom čínske námorníctvo je už teraz početne väčšie ako námorníctvo USA a čínske pozemné a jadrové sily rýchlo rastú. Moskva, bez ohľadu na to, ako dlho bude trvať vojna na Ukrajine sa zameriava na rozšírenie svojej zbrojnej výroby, vrátane opravárenských kapacít a to v podmienkach prebiehajúcej vojnovnej ekonomiky s plánom dosiahnuť zväčšenie svojej armády na 1,5 milióna vojakov. Jednoducho zhrnuté, ČN a RU nebudujú svoje armády na odstrašenie, ale na útok, čo predstavuje poznanie, ktoré by sa malo stať základom každej diskusie o obranných výdavkoch USA a ich spojencov. Avšak nejedná sa len o problém USA, keďže model profesionálnej armády budovanej na dobrovoľnom základe prevládol na celom Západe a nastáva čas na jeho prehodnotenie, pretože jednotlivé zložky ozbrojených síl sú príliš malé, aby dokázali reagovať aj v Atlantiku a Tichomorí – na dvoch prepojených frontoch – ktoré budú určovať výsledok akéhokoľvek budúceho globálneho konfliktu.

Riešením problému nie je tzv. politika „otočenia sa do Ázie.“, ale prebudovanie západných armád, vrátane ich rezervných kapacít, zvýšenie obranných výdavkov, vrátane prehodnotenia ich účelu a systému generovania síl. Odstrašenie v Európe a Ázii vyžaduje zavedenie systému permanentnej vojenskej prítomnosti, namiesto rotačného princípu, ktorý je len dočasným riešením v snahe vyhnúť sa ťažkým politickým rozhodnutiam. Ak sa má NATO udržať ako životaschopná aliancia, odstrašenie a kolektívna obrana územia v Európe sa musí stať prioritou.

Okrem toho, bilaterálne bezpečnostné záruky a regionálne úsilie na udržanie stability v Ázii musia byť podporené vojenským nasadením USA a ich spojencov. Keďže vstupujeme do obdobia dlhotrvajúcej systémovej nestability, udržanie týchto dvoch regionálnych rovnováh pred explóziou sa stane jazyčkom na váhach medzi mierom a vojnou veľmocí, ktorá by mohla prerásť do globálneho konfliktu. Za týmto účelom musí USA prehodnotiť budovanie svojich ozbrojených síl, osobitne regrutáciu. Príkladom je nedosiahnutie náborových cieľov do pozemnej armády o 25% v uplynulom roku, ktoré sa nepodarilo naplniť ani tento rok a obdobná situácia je aj v americkom námorníctve.

USA sa musia odpútať od politiky „obrany poriadku založeného na pravidlách“ a presvedčiť verejnosť o tom o čo sa v skutočnosti jedná. US rovnako musia prestať hovoriť o „súťaži veľmocí“ a namiesto toho sa pýtať, ako by vyzeralo „víťazstvo“ v konflikte medzi demokraciami a diktatúrami. Rovnako sa musia rozhodnúť, ktoré geopolitické centrá sú rozhodujúce pre ich vnútornú bezpečnosť a pokračujúcu prosperitu ich občanov. Záujmy národnej bezpečnosti sa musia vrátiť do rozhodovania o hospodárskych politikách a znovu sa naučiť to, čo vedeli už predchádzajúce generácie a na čo sme v ostatných 30 rokoch zrejme zabudli – nemôžeme byť závislí od svojho protivníka v základných potrebách spoločnosti a myslieť si, že zvíťazíme ak sa tento protivník rozhodne ísť s nami do vojny. Presunutie kľúčových dodávateľských reťazcov a vytvorenie rezerv, už nie je diskusiou o prenastavení globalizácie, ale životne dôležitým záujmom národnej bezpečnosti USA a ich spojencov. Ak USA budú vtiahnuté do vojny, už nebude čas dorovnávať počty v skladových zásobách zbraní a munície. Z konfliktu na Ukrajine a v Izraeli sa dá vyvodiť ponaučenie, že USA a spojenci musia prehodnotiť budovanie svojich armád tak, aby existoval spôsob k nasadeniu veľkého počtu síl, ak to bude vyžadovať mimoriadna situácia v krajine. Preto potrebujeme získať nový zmysel pre naliehavosť hrozby, ktorej čelíme, a za týmto účelom musíme konať hneď.

**NEMÔŽEME BYŤ ZÁVISLÝ NA
PROTIVNÍKOVI V ZÁKLADNÝCH
POTREBÁCH SPOLOČNOSTI A
MYSLIEŤ SI, ŽE ZVÍŤAZÍME AK SA
TENTO PROTIVNÍK ROZHODNE
ÍSŤ S NAMI DO VOJNY**

Link: <https://www.politico.eu/article/usa-joe-biden-not-ready-war-of-great-powers-china-israel-ukraine-russia-iran-north-korea/>